

Entre la festa i la barbàrie

La festa de bous,
una de les tradicions
més esteses
arreu del País Valencià,
torna a estar al centre
de la polèmica
pels recents morts
a Pedralba, Xaló
i Aiello de Malferit.
Associacions defensores
d'animals i veterinaris
critiquen la normativa
que regula aquestes
celebracions.

Dur-hora la sang o ser sanguinari. Quan es tracta dels toros, dels bous, sembla impossible arribar a cap acord. Si els ànims aparenten calmar-se durant les gelors hivernals, amb el bon temps reviscolen en cíclica iteració: perquè la bonança torna, amb la proliferació de correbous, bous al carrer o en plaça, embolats, a la mar o capllaçats i etcètera, a servir la polèmica. Perquè, com cada any, amb l'estiu i les festes majors, han estat i són molts els pobles que inclouen dins el programa d'actes festius alguna modalitat de bous de carrer. Com cada any, l'enfrontament primari de l'home i la bèstia en una comunió social. Com cada any, el rebuig a l'abús que continuem creient-nos amb dret d'exercir sobre els animals. Com cada any, també, la mort que fa impertèrrit acte de presència per endolar la festa.

Més enllà de la rància pàtina fatxenda que envolta el món dels toros, que l'espanyolitza i l'exclusivitza, hi ha un ampli univers simbòlic que ben poc té a veure amb el caspós microcosmos de toreros i cupletistes que l'ha acaparat. Per molt que en pretengui l'essència, Espanya no és el toro ni el toro no és Espanya: l'àmbit territorial on aquesta poderosa icona ha exercit –i exerceix– la seva influència és d'allò més ampli. Al País Valencià, per exemple, la tradició del bou al carrer està datada com a mínim des de fa cinc-cents anys. Les banyes evocadores del bou s'han passejat, fecundes i temibles, per Europa i les cultures mediterrànies, per l'Orient Pròxim i el Mitjà, pel sud de l'Àsia. I ho ha fet des dels temps més remots, des del mateix

pòsit d'on ens arriben, encara avui, els ecos d'antigues gestes evocades en la nostra frenètica contemporaneïtat. I això perquè, com escrivia Antoni Nicolau, director del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona –arran d'una exposició dedicada a la imatge i el culte del toro a la Mediterrània antiga–, “la producció de referents simbòlics a les societats humanes és un procés llarg, però molt sòlid, que sobreviu a importants canvis en les estructures socioeconòmica i cultural”.

Bou símbol. L'àmbit simbòlic que ha abraçat la còrpora impressionant d'aquest animal és d'allò més ampli. Vist des de l'ull humà, el toro, ell tot sol, divinitzat o símbol d'alguna divinitat, ha estat capaç de les més grans proeses: sense anar més lluny, per als anatòlics, era precisament un bou l'animal que, entre les seves banyes, sostenia l'univers sencer (no cal dir quina mena de cataclismes podien succeir cada vegada que se li acudia sacsejar la testa).

D'alguna manera podem afirmar que el toro ha acompanyat bona part dels esforços humans per explicar-se el món i la natura. Animal caçat i respectat alhora, finalment domesticat, la seva silueta dibuixada ha estat una constant en les pedres prehistòriques. Si atenem les paraules dels professors Eudald Carbonell i Josep Martín, arran de la ja esmentada exposició, veurem fins a quin punt ens ha tret les castanyes del foc, aquest animal, a l'hora de les simbologies: “Apareix com a símbol de la terra, la mare, i del principi humit, mentre que d'altres el consideren símbol del cel i del pare. El sacrifici del toro representa la penetració

RAFA GIL

El bou embolat és una de les versions més populars. Segons Carlos Paricio, president de l'Associació de Bous al Carrer, l'animal no pateix per dur boles de foc al cap. El procés de col·locació d'aquests artefactes indica tot el contrari, segons les associacions defensores d'animals.

del principi femení pel masculí, i la força ígnia dels raigs del sol, origen i causa de la fecunditat. El toro com a símbol lunar o solar, o com a cap dels dos astres sinó com a cel fecundador. Està adscrit també a divinitats atmosfèriques, i el bramul del toro s'assimila al soroll del tro, a la mort, a la vida, al poder.”

El bou ha estat vist, en l'antiguitat, com la força encarregada del cicle de la vida: si encara ara pot formar part del nostre imaginari una postal de toro alçant el cap a la lluna, hem de saber que precisament aquest astre li va ser associat durant molt de temps. Perquè la lluna, que de vegades semblava imitar-li la forma de les banyes, depenia del seu arbitri i, amb el cíclic canvi de fase, mostrava també el caràcter variable de l'animal: plàcid, però alhora irascible quan se sent en pe-

rill, capaç d'atacar sobtadament en un rebuf. Vida i destrucció, com mostra la natura; calmat i venjatiu, com un déu.

“El toro és, entre els mascles, el menys luxuriós.” Malgrat el parer d'Aristòtil, recollit així de taxatiu en la seva *Història dels animals*, aquesta bèstia ha estat (és?) vista sovint com a símbol de la potència sexual masculina. El seu esperma era comparat amb la pluja sobtada, que refresca la terra i la torna fecunda: per això se'l va convertir, també, en senyor de l'aigua i les tempestes (amb les banyes capaces d'esclatar, sota el reflex del sol, com llampecs blancs; amb el retrunyir del terra sota els seus peus, en tènible i sorollosa envestida talment com una tempesta que es congria; amb el bramul sorollós, espordidor com un encavalcament de trons). El bou, el déu que

encarnava, associava la terra resseca, però que també la podia arrasar. Per això, per aplacar les ires de les divinitats, per garantir bona germinació i prou aigua per a la collita, la sang del toro ha regat la terra, metafòricament o literalment, infinitat de vegades. D'alguna manera, encara ho continua fent.

En cadascun dels sacrificis, en cadascuna de les explicacions del món o de les llegendes més o menys superposades amb què els humans hem anat teixint els diversos arbres genealògics divins, el bou invocat, a qui s'ha fet ofrena o a qui s'ha sacrificat –segons el cas o el ritual– ha pres noms i atributs diferents: per als antics egipcis, per exemple, va ser el primer ésser vivent que va sorgir de la mare Terra (Hator, a qui es representava en forma de vaca), i també Apis, encarnació

Diccionari mínim

RAFA GIL

Agafada: Acte d'agafar el bou (una persona) amb les banyes.

Bou capllaçat, bou en corda o bou encordat: L'animal es fa córrer estirat per la corda que se li ha lligat a les banyes, provant de dirigir-li el recorregut pels carrers. Com més cordes lligades al toro, menys dificultat per dominar-lo.

Bou embolat: a) Bou al qual es col·loca boles o fundes adequades a les banyes per evitar punxar-s'hi; b) Sobretot, modalitat de bous al carrer en la qual es col·loquen dues boles de foc a les banyes de l'animal. Per fer-ho, amb l'animal encaixonat, se li col·loca una soga entre les banyes, que el durà fins a un piló de fusta, on quedarà lligat i prou immobilitzat perquè els mossos li puguin estirar la cua mentre se li col·loquen uns ferros a les banyes, on aniran les boles de foc. Quan es talla la corda, l'animal queda a mercè d'un "retallador" que aprofita els primers moments per estirar-li la cua. Després, correrà, amb les boles cremant, pels carrers.

Bous a la mar: En aquest cas, les barreres marquen una part del perímetre per on es pot moure el bòvid; l'altra part queda delimitada per l'aigua del port. La mar esdevé, per tant, possibilitat de salvació per als mossos, fins que el mateix bou hi acaba caient. La gatzara hi sol ser generalitzada (menys per a l'animal).

Bous al carrer, bous a la vila, correbou o corre de bou: Tal com els diversos noms indiquen, consisteix a fer córrer els bous pels carrers prèviament delimitats amb barreres i cadafals. Sovint aquests mateixos animals seran posteriorment –un cop arribi la fosca– embolats.

Cargolera: Tradicional al corre de bou de Cardona. És una cistella de vímet (com les utilitzades per fer-hi dejunar els caragols, però prou més grossa) a l'interior de la qual es col·loca un jove que incita el bou. Aquest, amb les seves vestides, fa rodar mosso i cargolera per terra.

Vaca confitera o caramelera: En aquest cas la festa consisteix a tirar caramels i confits a la plaça o als carrers per on corre l'animal i a arreplegar-los sense que la vaqueta s'acosti massa als recollidors. *N. C.*

de l'ànima del déu Ptah o d'Ossiris, senyor del regne dels morts; els grecs el van escollir per lligar-lo a Aquelous, déu dels rius, a Posidó o al mateix Zeus: el promiscu i poderós déu va adaptar la forma del toro per enganyar, seduir i emportar-se cap a Creta la princesa fenícia Europa, de la qual havia de néixer Mínos, el llegendari rei de Cnossos.

Al final de l'època antiga, en la darrera etapa de l'imperi romà, van tenir important predicament un seguit de religions sectàries amb reminiscències orientals, algunes de les quals van continuar utilitzant aquest animal per simbolitzar el sacrifici diví que desperta la creació (l'estès culte mitraic que tant de predicament va tenir entre els legionaris romans, en directa competició amb el cristianisme primerenc, pot esdevenir paradigma d'aquest bou sacrificat: el déu Mitra degolla l'animal, i de la sang del seu coll sorgeixen totes les bèsties conegudes) i que redimeix els humans.

El valor redemptor del brau va traspasar i amarrar diferents creences, i la capacitat sincrètica del cristianisme no se'n va mantenir al marge: Crist, sacrificat per la salvació humana, ha estat sovint comparat amb un toro immolat. De fet, aquest sincretisme cristià té, a l'illa de Menorca –on antigament s'adorava una deessa casada amb un toro–, un exemple prou clar en la seva patrona: la Mare de Déu del Toro. Explica la llegenda que, un cop conquerida l'illa per les forces cristianes, una llum intensa brillant al capdamunt del cim més alt va cridar l'atenció d'un grup de monjos, que hi van fer cap. Abans d'arribar al seu objectiu, un gran toro furiós els va sortir al pas, i els va barrar el camí. Els monjos van iniciar un rís i l'animal no només es va calmar sinó que també els va fer de guia per conduir-los fins al punt d'on sorgia la llum que, no cal dir-ho, era una imatge de la Mare de Déu (als peus de la qual s'hi representa un bou). Una característica del cristianisme ha estat, de fet, la capacitat d'integrar els símbols religiosos de les cultures allà on s'ha anat estenent.

Joc de braus: ahir... No només la força, sinó la banya: l'estilitzada i perillosa silueta d'aquesta arma que branda el brau amb temible naturalitat ha servit

Dalt, festa de bous al carrer al Puig (Horta). Tot i que un polèmic decret de l'any passat mirava de reduir el risc d'accidents i augmentar el respecte per l'animal, al capdavant aquest control ha passat a ser responsabilitat dels mateixos organitzadors.

DAVID VUILLESCAS

de guarniment per als cascos de reis i guerrers (per esporuguir els enemics, per apoderar-se de la vitalitat i la ferocitat de l'animal a través de les seves esmolades armes) o com a emblema característic de la divinitat (els déus mesopotamis, representats sovint amb orelles de bou,

duien al cap una tiara de banyes superposades que els distingia dels mortals). Agafar el bou per les banyes i aconseguir sotmetre'l, saltar-li per damunt, arribar tan sols a tocar la punxeguda asta –i viure per explicar-ho o per escoltar com altres ho expliquen– ha estat, des de

temps immemorials, prova de valor, de destresa o de, diguem-ne, virilitat. Herois grecs o mesopotàmics, com ara Te-seu, Hèracles o Gilgamesh, van haver de passar pel tràngol de la lluita amb el brau per veure els seus noms immortalitzats. Els jocs taurins, emulant aquestes gestes

RAFA GIL

o precedint-les, han estat una constant en l'ampli territori simbòlic del bou.

Si el toro encarnava els déus creadors de vida, dominar l'animal, sotmetre'l, superar-lo o estar-hi simplement en contacte esdevenia prova de vitalitat. Per això, els antics faraons, que no es podien permetre el luxe de mostrar en públic la debilitat dels anys (un estat poderós i complex requeria un governant igualment poderós i inqüestionat), se sotmetien cíclicament a ritus de renovació que tenien en el toro el segon gran protagonista. La cerimònia, amb un faraó ja madur que renovava les seves forces, representava també una renovació per al seu regne, que n'havia d'emergir novament esperançat i renovat: consistia a córrer, tot al llarg del pati d'un temple, al costat d'un jove i nerviós toro Apis (amb qui, de fet, s'identificava simbòlicament el faraó), el qual li traspasava al monarca, així, la vitalitat necessària per fer fora la mort.

Traspàs de vitalitat o ritus iniciàtic (el risc real de morir en el joc s'associava a la mort simbòlica de l'infant per donar pas al jove que entra al món dels adults), els jocs amb braus ens han quedat dramàticament representats als mosaics romans, als murals, a les joies gravades del Peloponès, als segells cretencs. A Creta —o a Egipte, també, possiblement— els joves agosarats demostraven força i destresa en encarar-se al brau ge-

gant: just abans de l'estocada, l'intrèpid havia de prendre les banyes com a suport, saltar per sobre la còrpora esbufegant, fer-hi una tombarella i quedar dret sobre l'esquena de l'animal —cosa que és molt més aviat escrita que no pas feta.

...I avui. És evident que als joves dels nostres pobles que cada any juguen a córrer davant d'un bou o d'una vaqueta, que l'empenen i bramulen davant dels seus ulls esbatanats, que li criden i gesticulen fins que la llancen al mar, que l'estiren o proven de no socarrar-se amb el foc que prèviament li han encès a les banyes, és evident, com dèiem, que no els cal l'audàcia ni la força que demostraven els joves cretencs immortalitzats amb les seves acrobàcies sobre el toro. Res no diu, però, que el joc actual no sigui perillós (i les morts que cada any s'acumulen per aquest motiu, en les diferents modalitats de bous al carrer, posen un dramàtic realisme al risc més o menys conscient), i malgrat el grau prou alt de sofisticació tecnològica a què ens ha portat el segle XXI, malgrat el progressiu allunyament de la natura que viu el nostre anomenat Primer Món, continuem estranyament (primitivament?) fascinats per la bèstia que donava aliment i tracció als antics, enganxats per les mateixes banyes que els avantpassats —en el sentit més ampli del terme— van tèmer i adorar.

Seria gairebé impossible —i llarguíssim— presentar, ara i aquí, una llista exhaustiva amb els noms de totes les poblacions del país on se celebra, amb el bon temps i la profusió de festes majors, algun tipus de bou al carrer. Al Grau de Castelló, a Meliana i Benicàssim, a Cardona, Ulldecona, Amposta, Massamagrell, la Vall d'Uixó, Nàquera, Dénia o un llarguíssim etcètera ha quedat establert com una tradició sense la qual no s'entendria la festa. Una tradició que, a més, té tendència expansiva: com explica Juan Carlos Paricio, president de l'Associació Bous al Carrer, ja no es tracta d'una celebració centrada en pobles o carrers "de tradició de tota la vida"; ara "qualsevol poble, per menut que siga, fa una vesprada de bous o de vaques. Té molta tirada".

Massificació. Seguretat. Respecte pels animals. Aquests són alguns dels conceptes que, d'un temps ençà, van lligats a unes celebracions festives amb bous al carrer que, assevera Paricio, "han evolucionat molt".

D'una banda, hi ha el fet de superar, pel que fa a ressò i a àmbit d'influència, el més o menys estricte influx del terme municipal: ara hi ha autèntics experts a seguir la festa allà on es desenvolupi, en una mena de pelegrinatge del bou quasi sincronitzat: a les 18 hores, a Massamagrell; a les 19.30 h, a Vilavella..., i "narinant".

Dénia (Marina Alta) acull una de les cites més típiques de cada estiu: els bous a la mar. Una celebració que acaba amb els bous, indefensos, a la Mediterrània. Els participants ho tenen ben fàcil: només s'han de llançar a l'aigua per fugir d'uns animals que es troben tancats en un espai reduït. En la cursa, els bous acaben relliscant i caient a la mar, d'on més tard seran trets.

Carlos Paricio no entra en valoracions; es limita a constatar que “ara la gent es comporta de manera diferent. Només dic que ha canviat”.

Les mesures de seguretat, a l'ombra d'una legislació que es va adaptant igualment als temps, també han canviat: hi ha ambulàncies i normes que determinen les mides, la disposició i els materials dels cadafals que han de protegir corredors i públic en general de les envestides del bestiar, prohibició de córrer per als menors de setze anys, etc. Els ferits, però, hi són usals. Els morts, fins i tot, s'hi repeteixen. Carlos Paricio, en unes declaracions fetes a aquest setmanari abans dels darrers accidents mortals succeïts al País Valencià, expressava, d'una banda, els sentiments que generen fets com aquests entre veïns i aficionats (“te'n véns avall”), i de l'altra, es queixava de la imatge que, segons el seu parer, els mitjans de comunicació transmeten de la festa: “De vegades diries que s'està esperant l'agarrada per retransmetre-ho i retransmetre-ho moltes vegades, i no ens pareix ni ètic ni just. Com que les imatges que venen són eixes, eixes són les que fiquen. Mai no parlen de l'any de treball que costa la festa, del passacarrer que s'ha fet per als xiquets, del retrobament amb familiars i amics que només veus en festes o de totes les activitats que s'organitzen al voltant del bou.”

La cua de la llei. Des de la promulgació, el 23 d'abril del 2002, del decret 60/2002 de la Conselleria de Justícia i Administracions Públiques de la Generalitat Valenciana, aquest decret no ha deixat de portar cua. La darrera, les investigacions penals obertes per la fiscalia del Tribunal Superior de Justícia del País Valencià a l'exresponsable d'aquesta Conselleria, Carlos González Cepeda. I això perquè, amb una instrucció signada aquest passat mes d'abril, l'antic conseller va contradir la legislació aprovada encara no un any abans i va permetre la celebració del bou en corda sense tancar el recorregut (una condició indispensable, segons l'esmentada llei).

I és que, si el *Reglament de festejos taurins tradicionals a la Comunitat Valenciana (bous al carrer)*, tal com s'anomena el decret 60/2002, no va accontentar tothom a l'hora de ser promulgat (difícilment ho podria fer una llei sobre una qüestió tan polèmica), també és cert que les modificacions que ha anat tenint en el seu recorregut han caigut, pràcticament, de la mateixa banda de la balança. Així, la instrucció de González Cepeda responia a les queixes d'un seguit d'associacions i penyes taurines de poblacions on se celebra l'anomenat bou en corda: no estaven d'acord a limitar el recorregut de l'animal encordat —al qual s'estira i s'arrossega d'aquesta manera

Morir a la plaça

L'any 1980, un dictamen de la UNESCO establia que "la tauromàquia és el terrible i venal art de torturar i matar animals en públic, segons unes regles. Traumatitza els infants i els adults sensibles. Agreuja l'estat dels neuròpates atrets per aquests espectacles. Desnaturalitza la relació entre l'home i l'animal. En això, constitueix un desafiament a la moral, l'educació, la ciència i la cultura".

En què consisteix, però, això del toroig? Què se'ls fa, als bous, a les places que encara hi ha en actiu al nostre país, a les estructures més o menys efímeres que es munten per a determinades celebracions? Benvinguts i benvingudes al túnel del terror.

De primer hi ha la preparació. A l'estable, i abans de sortir esperitat a la plaça, el toro pot haver estat víctima d'algunes pràctiques no gens esportives; s'ha denunciat sovint l'esmussament (pràctica d'acurtar les banyes, cosa que a

més de minvar la capacitat defensiva de l'animal, li trastoca el sentit de les distàncies), però hi ha altres opcions: sotmetre'l al pes de sacs pesants durant hores, sedar-lo, untar-li els ulls de vaselina per acabar de fer més miops els seus ulls ja minúsculs...

Quan l'animal prova de fugir dels cops que li venten per fer-lo avançar, es troba que ha caigut a la plaça. Allà l'esperen els picadors, que són els homes muntats a cavall i armats amb piques (pals d'acer rematats per un arpo de 10 centímetres seguit d'un disc que ha de fer de topall i que sovint penetra també dins dels múscles), disposats a causar-li la debilitadora hemorràgia (a còpia de prémer, tòrcer i voltar, pot arribar a fer forats de fins a 40 centímetres per on el bou pot perdre un 10% de la seva sang). Quan ha sortit a la plaça, duïa el cap alt: cal trencar múscles i lligaments que li aguanten el cap per reduir una mica més

J. LLIBRE

tenció de tallar-li la medulla espinal (sovint, paralytzat, moribund però no mort és com se l'enduen de la plaça).

El "quart terç" és el que ja no es veu: l'especejament, a la rebotiga, d'un bou sense orelles i/o sense cua (segons els trofeigs obtinguts pels valents), que massa sovint arriba agònic, però encara viu, al pedestre escorxadador.

(Un breu apunt sobre els cavalls que tan bonic fan a la plaça: la mena de cobriment que porten difícilment els protegeix de les banyes, però impedeix els ulls sensibles de presenciar com són estripats. Sovint, si convé, poden ser recosits a la plaça mateix, amb la panxa reomplerta de palla, serradures o el que convingui, i aviats per darrer cop a l'arena, majestuosos vistos des de lluny, amb les cordes vocals inutilitzades per no escandalitzar l'oïda, per exemple.) N. C.

el risc d'agafada i, sobretot, aconseguir que després el torero li arribi amb l'espasa sense haver d'enfilarse a un tamboret

El segon terç deixa pas a les banderilles: pals també d'acer amb un extrem en forma de garfi (que en el cas de les banderilles dites "de càstig" és de 8 centímetres) que els banderillers li claven al bescoll i que continuen engrandint les ferides en cada moviment. No hi ha límit per al nombre d'aquesta mena de punxons que se li poden clavar.

Quan la bèstia ja sembla prou exhausta, surt a l'arena el matador, que fa les *sorts* amb el capot vermell (que difícilment excitarà el toro—animal que no distingeix els colors— però que possiblement dissimularà la sang que esquitxa). Finalment és el torn de l'espasa que li clava el fet, queda el recurs de la *puntilla*, un ganivet que se li clava amb la in-

pels carrers del poble— a l'espai tancat que estableix la nova legislació; reclamaven mantenir com a camp d'actuació tot l'espai urbà, i el conseller, via instrucció, els ho va concedir.

Els que no van tenir tanta sort a l'hora de ser tinguts en compte van ser, per exemple, els veterinaris. De fet, tot just promulgat el decret 60/2002, el Consell Valencià de Col·legis Veterinaris (CVCV) va fer públic un comunicat en

què es rebutjava el text per no haver tingut en compte les seves al·legacions respecte a la sanitat animal, la salut pública i la protecció i el benestar dels animals: "No preveure els perills en matèria sanitària que freqüentment van associats als toros de lídia i no tenir en compte la vigilància per evitar el maltractament quasi consubstancial en aquest tipus d'espectacles és un error imperdonable que s'ha de solucionar ràpidament i ur-

gement." I és que, malgrat el que sembla que sí constava inicialment en l'esborrany del decret, el text definitiu no preveia la presència de cap veterinari que vetllés pel correcte compliment de la normativa. Així doncs, si, segons el decret, "es respectarà la integritat física dels animals, es prohibirà la crueltat i el maltractament dels bous, l'ús de pals, ganots, punxes, llançament d'objectes i coets contra aquest, així com qualsevol

altra pràctica que representi tortura per als animals”, seran precisament “els organitzadors o promotors” de la festa en qüestió els encarregats de vetllar pel compliment d’aquest article. Allò que se’n diu ben bé “fer de jutge i part”. De fet, la retirada dels aparentment molestos veterinaris (que han vist la seva funció relegada a una mena de mers certificadors de defunció animal, en cas de sacrifici) va venir donada per les al·legacions presentades per les penyes taurines. Aquest fet deixava el decret, segons el CVCV, en “paper mullat”. Perquè no es tracta, només –que no és poc–, de constatar que no es continua practicant el costum que fins no fa gens hi havia de colpejar o burxar el bou durant el seu recorregut, amb tota mena d’estris allargats que permeten el cop des de la barreira: cal garantir, igualment, que l’animal no és maltractat durant el trasllat, durant l’encaixonament o l’estada als corrals. Per fer tot això, però, de moment la llei preveu que n’hi ha prou amb la garantia donada per una “persona amb amplis coneixements acreditats en l’organització i desenvolupament de festejos taurins tradicionals”, que comptarà, això sí, amb l’ajut de “10 col·laboradors voluntaris suficientment capacitats i amb experiència” (els quals, tots plegats, s’hauran d’encarregar també d’“impedir o limitar els accidents” i “arbitrar les mesures de seguretat tendents al rescat i socors immediat dels participants”).

Déu o víctima? No va ser aquesta, però, l’única denúncia feta pública pels veterinaris, davant el polèmic decret. Una altra qüestió per al debat va sorgir quan es va saber de l’existència d’un protocol sobre els bous embolats elaborat pel CVCV i lliurat a la Direcció General d’Interior, que tampoc no sembla que es tingués present per a l’elaboració de la llei.

En aquest protocol, els professionals de la veterinària recollien dades sobre les lesions als ulls, la pell i les banyes que produeixen els diferents artefactes utilitzats per encendre les brees col·locades sobre els bous, per determinar així el grau de patiment dels animals sotmesos a aquesta pràctica i poder millorar, com a mínim, les condicions en què se cele-

La retirada dels veterinaris, que ara només certifiquen la defunció del bou, va ser possible per la insistència de les penyes taurines. L’animal es troba més sol que mai.

bra. No cal dir que el protocol no va ser tingut en compte.

De fet, d’entre les modalitats de correbous, els embolats i els capllaçats són les que es consideren més cruels per les associacions protectores dels animals (tot i que, tot s’ha de dir, des d’aquestes entitats difícilment s’admeten jerarquies en el patiment). El parer de Carlos Paricio, no cal dir-ho, és ben diferent: per a ell, el foc no toca el bou “absolutament per a res”, l’animal no nota cap altra molèstia que la que pugui sentir un gos en posar-li un morrió (“t’ho dic perquè ho veig, ho visc: el bou no suporta cap dolor físic”, rebla, vehement), i els maltractaments ja no es produeixen perquè senzillament “està penalitzat”. Per als aficionats a aquest tipus de festejos, embolar un bou, jòneg o una vaca, i encendre-li les banyes de foc enmig d’una multitud que crida i envolta l’animal, lligar-li el cap amb una corda i dur-lo a empentes d’ací d’allà, amb les cremades que, a més, li produeix la soga, fer-lo córrer fins a l’esgotament per un laberint eixordador (almenys Teseu es va enfrontar tot sol al Minotaure, armat amb l’enginy d’Ariadna), llançar-lo al mar (i etcètera), no acaba de ser ben bé maltractament: “Mira el cas dels canaris –explica Paricio–, no és maltractament, tenir-los tota

la vida dins d’una gàbia? No han nascut per estar allà dins, ells.”

El cas, però, és que aquesta festa que anualment celebra milers de sessions al nostre país mou, també, importants xifres econòmiques. I –la llei de l’oferta i la demanda mana– el del bou al carrer comença a ser un mercat prou suculent. Per exemple, un toro que no és òptim per a la plaça té dues alternatives de venda: per a carn, amb la qual cosa se’n podrien treure uns 300 o 360 euros, o per al carrer. En aquest cas, el preu es dispara: si es tracta d’un toro “salvatge”, que és la primera vegada que surt en aquesta mena de festes i que després serà sacrificat, es poden arribar a pagar fins a 3.000 euros; si el bou és de lloguer, queda en uns 600. “Ara, per 300 euros ja et dic jo que no compres cap bou per a eixir”, recorda Carlos Paricio en parlar de diners.

“El bou és el rei de la festa”, expliquen, sovint, els aficionats. És el rei com abans va ser el déu, i es va trobar amb la seva sang vessada milers de vegades en sacrifici. Potser, si a algú se li acudís de preguntar-li, i ell tingués esma de contestar, resultaria que, movent amablement la testa, amb ganes de jeure a remugar, declinaria tan grans honors.